

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

SOTSIAALMINISTEERIUM

Psüühikahäirega õpilased haridussüsteemis

Tiina Kivirand

Üldharidusosakond / nõunik

27.11.2014

Psüühikahäirega õpilane – mõisted ja liigitus haridussüsteemis

- **Meditiiniline versus pedagoogiline diagnoos**

Pervasiivsed arenguhäired, aktiivsus-tähelepanuhäired, käitumishäired, rasked ja kroonilised psüühilised haigused, emotsionaal-tahtesfääri häired, ...

Liigitus haridussüsteemis õppekorralduslike võimaluste alusel:

- **Kasvatusraskusega õpilased**
- **Tundeelu- ja käitumisraskustega õpilased**
- **Raske kroonilise psüühikahäirega õpilased**

Psüühikahäirega õpilane seadusandluses

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus sätestab:

- erivajaduse märkamise ja toetamise süsteemi;
- klassiliigid;
- eriklasside täituvuse piirnormid.

Haridus- ja teadusministri määrus nr 67, 22.07.2014

„Hariduslike erivajadustega õpilaste klassides ja rühmades õppe ja kasvatus korraldamise alused ning õpilaste klassi või rühma vastuvõtmise või üleviimise, klassist või rühmast väljaarvamise ning ühe õpilase õpetamisele keskendatud õppe rakendamise tingimused ja kord“ kirjeldab:

- millistel juhtudel on eriklassis õppimine näidustatud;
- milliseid meetmeid rakendatakse.

Maakondliku NK soovitusel – kasvatusraskustega õpilaste klass

- Kasvatusraskustega õpilaste klassi võetakse vastu või viiakse üle III kooliastme õpilane,
  - kes süstemaatiliselt ei täida koolikohustust või
  - kellel on korduv ja püsiv düssotsiaalne, agressiivne või delikventne käitumine.
- Koolis koostatakse õpilasele koostöös vanemaga individuaalse käitumise tugikava ning korraldatakse individuaalset ja grupitööd normikohaste käitumisharjumuste korrigeerimiseks ja väärtushinnangute kujundamiseks.
- Vajadusel osutatakse õpilasele eripedagoogilist, psühholoogilist ja sotsiaalpedagoogilist nõustamist.
- Vajadusel viiakse koos kutsekooliga läbi kutseõpet.

Maakondliku NK soovitusel – tundeelu ja käitumishäiretega õpilaste klass

- Tundeelu- ja käitumishäiretega õpilaste klassi võetakse vastu või viiakse üle õpilane,
  - kellel on psüühikahäirest tulenev normikohasest erinev käitumismuster koos emotsionaalsete häiretega, mis takistab õpilase enda ja teiste õpilaste õppimist tavaklassi tingimustes.
- Õpilasele koostatakse koostöös vanemaga individuaalse käitumise tugikava ning korraldatakse individuaalset ja rühmatreeningut sotsiaalsete käitumisoskuste ja soovitud käitumismallide omandamiseks.
- Õpilasele korraldatakse vajadusel psühhoteraapia teenuse kättesaadavus vastava koolituse läbinud spetsialisti poolt.
- Rehabilitatsiooniplaani olemasolul võimaldatakse koolis koostöös vanemaga õpilasele rehabilitatsiooniplaanis ettenähtud teenuste kättesaadavus.

Üleriigilise NK soovitusel – väikeklass

Väikeklassi võetakse vastu või viiakse üle õpilane:

- kellel on raskest kroonilisest psüühikahäirest tulenev püsiv normikohasest erinev käitumismuster ja/ või
- õpivõime langus, mis takistavad õpilase enda ja teiste õpilaste õppimist ning ohustavad turvalisust tavaklassis (nt autismi spektri häired, sõltuvushäired, aktiivsus- ja tähelepanuhäired/keskendumisraskused, füüsiline vägivaldsus kaaslaste suhtes, agressiivsus keskkonna suhtes) või
- kes on lastepsühhiaatri poolt suunatud pikaajalisele rehabilitatsiooniteenusele.

Üleriigilise NK soovitusel – ühe õpilase õpetamisele keskendatud õpe

- Ühe õpilase õpetamisele keskendatud õpet rakendatakse erandjuhtudel väga raske ja püsiva psüühikahäirega õpilasele,
  - kes on laste psühhiaatri otsusega suunatud pikaajalisele rehabilitatsiooniteenusele või kohtumääruse alusel suunatud sotsiaalhoolekande asutusse ja üleriigiline nõustamiskomisjon on soovitanud ühele õpilasele keskendatud õppe rakendamist;
  - kellele on määratud raske või sügav puudeaste ning
  - kellel on psüühilise tegevuse eripärast tulenev äärmuslik ja püsiv normikohasest erinev käitumismuster, mis ohustab õpilase enda ja teiste õpilaste õppimist ning turvalisust klassi tingimustes (ennast vigastav või apaatne käitumine; enda ja teiste suhtes ohtlikult agressiivne, destrukttiivne, vägivaldne ja impulsiivne käitumine) ja nõuab pidevat täiskasvanute järelevalvet.

Meetmed väikeklassis ja üks ühele õppes

- Õpet väikeklassi tingimustes ja ühe õpilase õpetamisele keskendatud õpet rakendatakse tähtajaliselt, mille määrab üleriigiline nõustamiskomisjon.
- Õpetamisel kasutatakse haridusliku erivajaduse spetsiifikast tulenevat struktureeritud õppekorraldust, eripedagoogilise õppemetoodika rakendamist ja jõukohast õppevara ning vajadusel tagatakse õpilasele logopeediline abi.
- Koolis võimaldatakse õpilasele rehabilitatsiooniplaani või sotsiaalprogrammi rakendamine või ravi kättesaadavus õpilase psühhosotsiaalseks abistamiseks ning käitumise korrigeerimiseks.
- Vajadusel korraldatakse koolis psühhoteraapia teenuse kättesaadavus vastava koolituse läbinud spetsialisti poolt.

Meetmed väikeklassis ja üks ühele õppes

- Õpilasele rakendatud tugimeetmete tõhusust hinnatakse õpilasega tegelevate spetsialistide meeskonna poolt vähemalt kord poolaastas ning tulemused fikseeritakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil ja rehabilitatsiooni plaanis.
- Kui üleriigilise nõustamiskomisjoni määratud tähtaja möödumisel ilmneb vajadus jätkata ühe õpilase õpetamisele keskendatud õpet, siis esitab lapsevanem või lapsevanema nõusolekul kool üleriigilisele nõustamiskomisjonile põhjendatud taotluse tähtaja pikendamiseks.

Statistika

Klassi liik	2010	2011	2012	2013	2014
Tundeelu- ja käitumishäired	311	310	335	342	291
Väikeklass	47	336	628	1022	1295
Üks ühele õpe		57	60	124	148

Tavaklassides 2013/14

- Autismispektrihäired – 43
- Psüühilised erivajadused – 121
- Raske psüühikahäirega või muu raske haigusega – 8
- Tundeelu- ja käitumishäired - 132

Tänaſed kitsaskohad hariduses

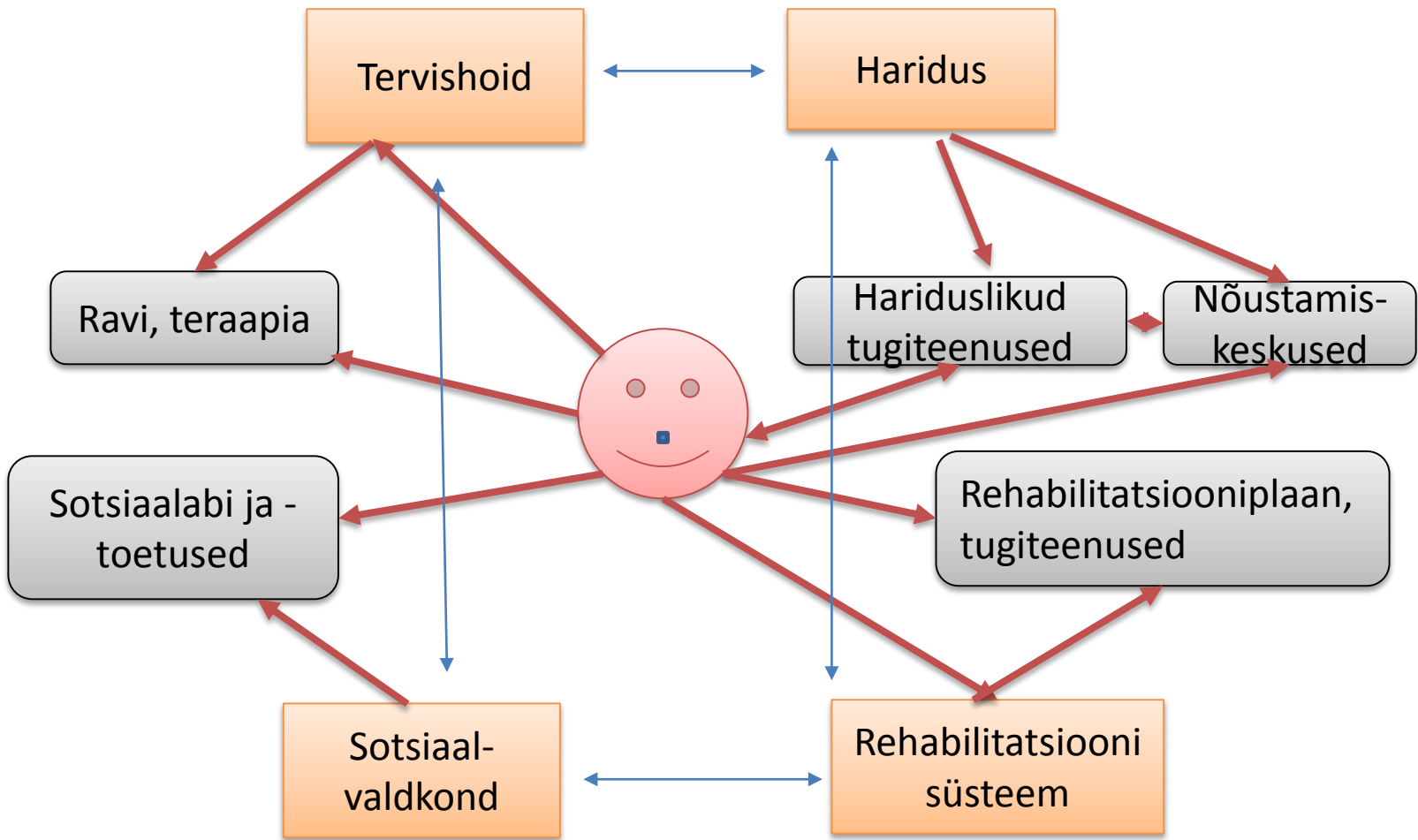
- Koolidel puuduvad oskused ja võimalused psüühikahäirega õpilast vajalikul määral toetada
- Psüühikahäirega õpilased ei saa koolis (sh eriklassis) ja kooliväliselt piisavalt vajalikke tugiteenuseid
- Koolid on komplekteerinud eriklasse erinevate printsiipide alusel
- Eriklassi suunamise kriteeriumid pole olnud üheselt mõistetavad
- Nõustamiskeskuste ja –komisjonide pädevus ning praktiline kogemus psüühikahäirega õpilase hindamisel ja õppekorralduse määramisel on olnud ebaühtlane.

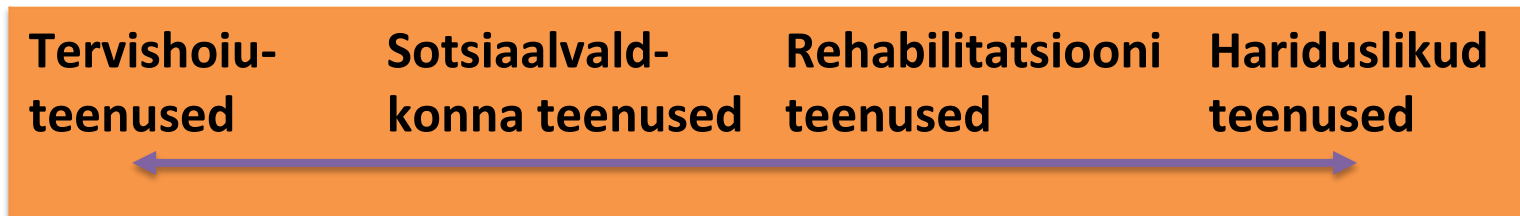
Tänaseid kitsaskohti toetavad:

- Seadusandlus
- Õpetajakoolitus
- Kompetentsi vähesus (õppemeetodid, õppematerjalid)
- Rahastamissüsteem
- .....

- Haridus-, tervishoiu-, sotsiaal- ja rehabilitatsioonivaldkonna teenuste vähene sidusus

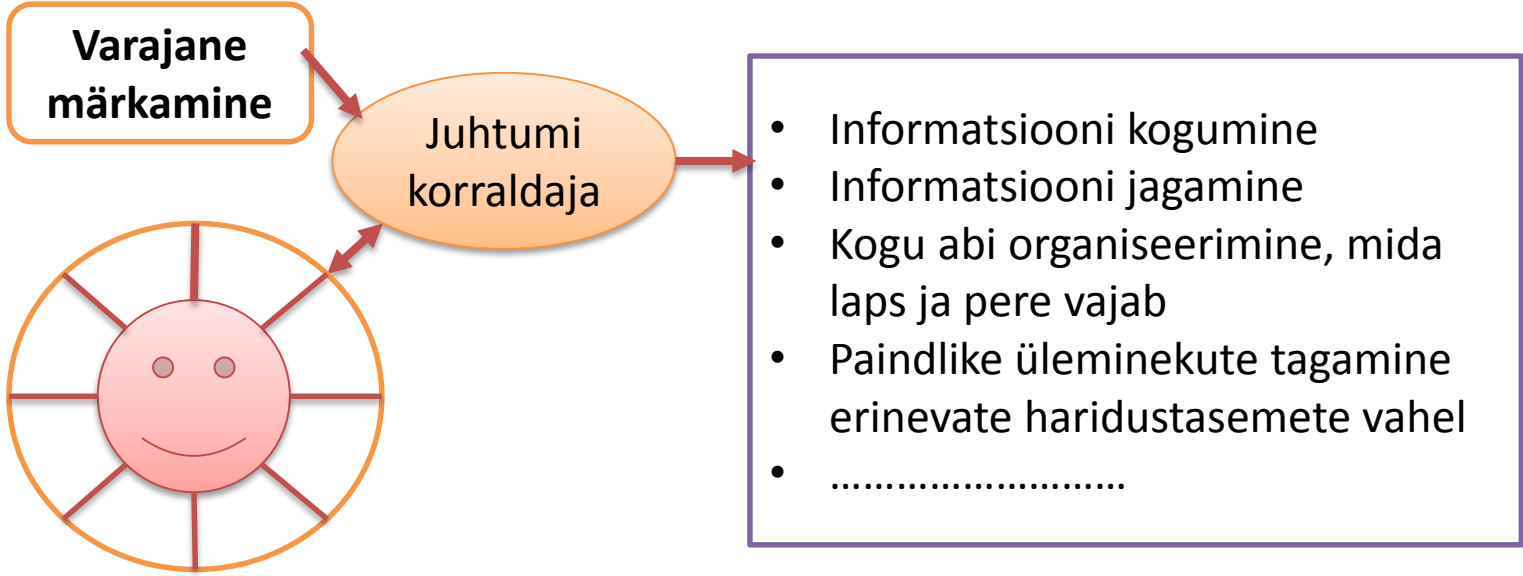

Süsteemipõhiselt lähenemiselt laste ja perede kesksele lähenemisele

Teenused on piisavad ning kättesaadavad ja arvestavad laste ja perede vajadusi

Edasised arengud, sh koostöö erinevate riiklike sektorite vahel

1. Õppenõustamise teenuste kättesaadavus

• Hariduslike Tugiteenuste Riiklik Agentuur

- Tasuta karjääri ja õppenõustamise teenuste kättesaadavuse tagamine õpilastele, lapsevanematele ja õpetajatele;
- Teenuste kvaliteedi kindlustamine,
- Süsteemse ja koordineeritud hariduslike tugiteenuste tagamine maakondlikul tasandil.

• Rajaleidja Haridustugiteenuste Keskused kõikides maakondades

- Karjääriõpe, -nõustamine ja -informatsioon;
- Õppenõustamine koolidele, õpilastele ja lapsevanematele.

Edasised arengud, sh koostöö erinevate riiklike sektorite vahel

2. Õpetajate põhi- ja täienduskoolitus.

3. Õppevara väljatöötamine

4. Koolivõrgu ümberkujundamine, sh kaasava hariduse toetamine

5. Norra ja EMP programmi „Riskilapsed ja noored“ üldhariduse projektid

6. Hariduse-, sotsiaal-, tervishoiu ja rehabilitatsioonisüsteemi sidustamine.

*Edu pilootprojektile „Pikaajalise
rehabilitatsiooniteenuse loomine raske ja
püsiva psüühikahäirega lastele“!*

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Aitäh!